

Ieguldījums Tavā nākotnē!

SIA „Projektu un kvalitātes vadība”

TAUTAS ATAUDZI IETEKMĒJOŠO FAKTORU IZVĒRTĒJUMS

Pētījuma rezultāti – griezumā “Pakalpojumi”

Valsts kancelejas projekta „Atbalsts strukturālo reformu ieviešanai valsts pārvaldē” (ID Nr. 1DP/1.5.1.1.1./10/IPIA/CFLA/004/002) ietvaros veiktais pētījums „Tautas ataudzi ietekmējošo faktoru izpētes veikšana” (iepirkuma ID Nr. MK VK 2012/40 ESF).

2014.gada 19. marts.

INFORMĀCIJA PAR PĒTĪJUMU

- Gads: 2013
- Veicējs: SIA “Projektu un kvalitātes vadība”
- Pasūtītājs: Valsts kanceleja
- Autori: Pārsla Eglīte, Aivita Putniņa, Māris Brants, Ilze Mileiko, Māra Laizāne
- Mērķis: iegūt datus un analizēt faktorus, kas ietekmē tautas ataudzi, izstrādājot priekšlikumus demogrāfiskās situācijas uzlabošanai
- Metodes:
 - literatūras analīze, statistikas datu izpēte;
 - iepriekš veikto pētījumu datu sekundārā analīze (galvenokārt tika izmantoti 2011.gadā veiktā Reproductīvās veselības pētījuma dati)
 - iedzīvotāju aptauja (1710 derīgas intervijas ar 18-64 gadus veciem Latvijas iedzīvotājiem);
 - padziļinātās intervijas ar bērnu vecākiem (38), pašvaldību pārstāvjiem (11) un NVO pārstāvjiem (4);
 - ekspertu diskusija ar valsts institūciju un sociālo partneru pārstāvjiem.

DAŽI PĒTĪJUMA SECINĀJUMI

- Atslēgas vārds, runājot par grūtniecības plānošanu un eventuālo dzimstības pieaugumu, ir „stabilitāte”:
 - Ekonomiskā stabilitāte, kas saistīta ar abu vecāku nodarbinātību;
 - Partnerattiecību stabilitāte;
 - Bērnu aprūpes pieredze, atbalsts bērnu audzināšanā;
 - Iepriekšējā dzemdību un grūtniecības pieredze.
- Pieredze ar pirmo bērnu kalpo kā etalons, izvērtējot iespēju radīt nākamos bērnus, līdz ar to ir ļoti būtiski, lai pieredze ar pirmā bērna radīšanu un aprūpi būtu pozitīva.
- Šobrīd valsts politika galvenokārt vērsta uz dzimstības veicināšanu un bērna pirmo dzīves gadu nodrošināšanu. Vēlāk, kad bērnu aprūpes izdevumus pārņem vecāki, pieaug nabadzības risks.

PAKALPOJUMI ĢIMENĒM AR BĒRNIEM IZVĒRTĒJUMS

- Pašlaik ģimenēm ar bērniem tiek piedāvāti dažādi pakalpojumi un pabalsti. Tomēr lielākā daļa informantu atzinās, ka uz tiem nevar paļauties, jo tie nepārtraukti mainās, tas arī samazina valsts sniegtā atbalsta efektivitāti.
- Dominē uzskats, ka valsts var sniegt lielāku atbalstu un ir atbildīga par demogrāfijas veicināšanu, bet pašvaldības informanti saskata kā nespējīgas ietekmēt dzimstību. Tomēr stāstot par bērnu audzināšanas pieredzi, informanti kā būtiskus min arī pašvaldību sniegtos pakalpojumus - sakārtota un droša vide, pieejamas medicīnas iestādes, skolas un bērnudārzi, labs sabiedriskais transports un attīstīta infrastruktūra, interešu izglītība.

PAŠVALDĪBU SNIEGTIE PAKALPOJUMI UN IETEIKUMI

- Pašvaldībās sniegtais atbalsta apjoms ir atšķirīgs, atkarībā no pašvaldību ieņēmumiem (bērna piedzimšanas gadījumā – no sudraba karotītes vai dzimšanas apliecības vāciņiem līdz 200 latu pabalstam).
- Dažas pašvaldības izmanto pakalpojumus un pabalstus iedzīvotāju piesaistīšanai – Sigulda, Ventspils, Mārupe.
- Pētījumā tika secināts, ka universāli izmantojams ir princips veidot atbalstu, balstoties vietējās kopienas vajadzībās. Ne tik universāli izmantojami ir pašvaldību izmantotie politikas instrumenti, jo kopienu vajadzības un pašvaldību iespējas atšķiras.

IETEIKUMI VALSTS SNIEGTO PAKALPOJUMU UZLABOŠANAI

- Aukļu dienesta pakalpojumu nodrošināšana no bērna gada līdz 1,5 gadu vecumam tiem vecākiem, kas izvēlas ātrāk atgriezties darbā;
- Īpašs atbalsts bērnu diennakts pieskatīšanai krīzes situācijās visām ģimenēm;
- Neregistrētu partnerattiecību tiesiska definēšana, izstrādājot atzīšanas mehānismus un paredzot mantiskas un finansiālas saistības, līdzīgi kā registrētu attiecību gadījumā.
- Veidot atbalsta pasākumus pirmajam mājoklim. Aizsargāt vecākus, kas ņēmuši hipotekāro kredītu, krīzes situācijās un joprojām turpina maksāt kredītus par mājokli, kurš nu jau pieder bankai.

IETEIKUMI VALSTS SNIEGTO PAKALPOJUMU UZLABOŠANAI

- Darba likumā ir iezīmētas īpašas atbalsta formas sievietēm grūtniecības un pēcdzemdību periodā atgriežoties darba tirgū. Pētījuma dati rāda, ka to izpilde ir atkarīga no darba devēja vēlmes tos pildīt vai nepildīt. Būtu svarīgi panākt, ka tiek ievērotas darba likumā noteiktās tiesības grūtniecēm un vecākiem ar maziem bērniem vismaz valsts iestādēs.
- Nozīmīga būtu ģimenei ar bērniem draudzīgu uzņēmumu atbalsta programmas izveide. Būtu jāpiedāvā nodokļu atlaides vai citi labumi uzņēmumiem, kas liktu vairāk rūpēties par darbiniekiem ar bērniem, piemēram, piedāvātu daļēju vai attālinātu nodarbinātību vecākiem ar bērniem.
- Svarīgi ir izglītēt uzņēmējus un sabiedrību par grūtnieču un vecāku ar maziem bērniem tiesībām, tādējādi mainot sabiedrības attieksmi.

IETEIKUMI VALSTS SNIEGTO PAKALPOJUMU UZLABOŠANAI

- Jāpārskata valsts apmaksātais veselības pakalpojumu apjoms, lielāku uzsvaru liekot uz vecāku sagatavošanu dzemdībām un personāla apmācību.
- Nepieciešami vairāk uz klienti vērsti dzemdniecības pakalpojumi, izdevumu segšana, izvēloties dzemdēt privātās veselības aprūpes iestādēs, mājdzemdības.

ĪPAŠI ATBALSTĀMĀS GRUPAS (AUGSTS NABADZĪBAS RISKS)

- Vientuļie vecāki – pašvaldībās tā netiek definēta kā īpaša grupa; atbalsts tiek sniegts tikai nabadzības gadījumā. Valstī pastāv viens specifisks atbalsts no uzturlīdzekļu garantiju fonda. Nepieciešams pakāpenisks uzturlīdzekļu pieaugums, kas mazinātu nabadzības risku.
- Daudzbērnu ģimenes – pastāv atšķirīgs atbalsts dažādās pašvaldībās; ir tādas, kuras atbalstu nesniedz vispār, ja personas nav trūcīgas; ir tādas, kur ir ļoti plašs atbalsts – brīvpusdienas, atlaides mājoklim, transportam utt.
- Nepieciešams pārskatīt daudzbērnu ģimeņu definīciju, kā daudzbērnu ģimenes definējot tādas, kurās sieviete izaudzina vai audzina kopā vismaz 3 bērnus.

PALDIES PAR UZMANĪBU!

Jautājumi, atbildes, diskusijas.